

Literatura a les comarques meridionals: perifèria a remolc del centre

■ MONTSERRAT PALAU
I RAÛL-DAVID MARTINEZ

Quan apareix la noció de perifèria és perquè es reconeix i s'accepta com a tal alguna altra cosa que funciona com el centre de referència, la qual cosa significa que es consent la seva interpel·lació que distribueix els llocs de cadascú i el tipus de relacions d'organització i de poder. El desig de reproduir l'estructura de la centralitat en els marges aspira a aconseguir el mateix tipus de poder, i alhora crea noves perifèries. D'aquesta manera es reproduceix per emulació un model d'organització cultural que es va generalitzant. La globalització cultural té com a punt bàsic, doncs, l'administració d'un poder sobretot econòmic que, tot i ser autònom en cada territori, al mateix temps és dependent de forces i interessos locals, nacionals, estatals i internacionals que determinen una internacionalització creixent dels circuits de mobilitat de capital, d'informació, manufactures, serves i pràctiques culturals a causa d'una universalització de la informació a remolc de les grans empreses mediàtiques.

El terme "global" té una especificitat contemporània i pot respondre tant a un model del món com a una suma de localismes com a una globalització que produeix homogeneïtat de models. Hi ha també un espai intermedi on es creuen la globalització que produeix globalitat i el "local", que produeix diferència i transformació on es pot produir una generalització de fenòmens literaris, culturals i artístics però per localització, per atomització, per generació de nous petits centres que colonitzen els marges reproduint un mateix model estructural en molts i diversos nínxols culturals, cosa que dona una falsa idea de multiplicitat, ja que en el fons hi ha un únic model de referència cultural reproduït infinitament amb caracteritzacions locals.

Hi ha una supremacia real de Barcelona com a centre de poder i de decisió editorial

Això pot suposar un problema real, ja que les formes de globalització que ens envolten parteixen de les globalitzacions del passat, és a dir, de models de construcció d'identitat i diferència com els utilitzats pel mercantilisme o el colonialisme, models que actuen a partir d'un model d'unitat bastit sobre una multiplicitat d'estrats ordenats jeràrquicament. Així trobaríem, per exemple, els casos de les literatures postcoloniales que han adoptat els models literaris i les llengües metropolitanes en una simbiosi generalitzadora que implica, però, una valoració que margina les produccions autòctones. Però alhora allò local/perifèric crea constantment alteracions en les pràctiques globals per l'aportació d'elements característics que passen a generalitzar-se.

Aquesta dinàmica es reproduceix també en el que es pot anomenar microglobalització o circulació dels models culturals en àmbits molt més reduïts. Fent una reflexió a partir de local/global, perifèries i centre a propòsit de la literatura de les comarques meridionals en relació amb Barcelona, es pot dir que es reproduceix un únic model amb els límits subvertits fins a cert punt i poc, només cal veure la dependència del centre per poder existir. Hi ha una supremacia real de Barcelona com a centre de poder i de deci-

sió editorial i les editorials locals han anat fins ara a remolc, sense una política de producció editorial amb tots els ells i utes, reproduint les línies de col·leccions, de gèneres, de premis, d'espais de mercat. En un altre nivell, això ha passat també amb els autors i autores, fins al punt que —si bé abans eren una excepció (Bertrana, la novel·la de Girona!) i ara els paisatges perifèrics s'han normalitzat— encara ara de tant en tant el fet de parlar d'escriptors "gironins" o "tarragonins" resulta un exotisme que demostra que hi ha una certa submissió als mitjans difusors centralitzats a Barcelona.

Aquest és un punt conflictiu i complex que s'inscriu en una altra dinàmica de centralitat i marginalitat que és la lluita per la supervivència i la normalització cultural catalana sense el suport d'unes estructures d'estat davant d'un estat que utilitza un poder centralitzador per anihilar/assimilar perifèries. Això significa que al seu torn es produeix per fer front a aquesta situació una pràctica institucional de la cultura, en mans dels centres productors de Barcelona, que fa una difusió mediàtica d'un producte cultural i literari homogeneïtat i classificat com a "literatura catalana" que resulta també simplificador i colonitzador i que dificulta la supervivència de la multiplicitat local.

Només la cultura popular, pel seu tarannà mateix i perquè el centre produeix "alta" cultura i la vida urbanita massificada perd arrels i orígens en benefici d'un altre tipus de cultura "moderna" en un moment determinat, ha fet que el centre hagi copiat i assumit models culturals de la perifèria però reintroduïts ja dins una idea d'allò local com a manifestació compartida universalment i no com a particularitat.

Nota:

Les imatges d'aquest número corresponen a la col·lecció *Visions perifèriques* (1995-1998), de Ramon Parramon.